

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

II Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів та молодих науковців
«СУЧАСНИЙ МАСОВОКОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР:
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

II Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів та молодих науковців
«СУЧАСНИЙ МАСОВОКОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР:
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ»

Суми, 25–26 травня 2023 р.

УДК 007 : 304 : 070

3641 **Збірник наукових праць** II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи». Суми : Сумський державний університет, 2023. 114 с.

До збірника увійшли наукові дослідження молодих науковців, аспірантів та студентів, учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців. Дослідження пов'язані з комплексною програмою науково-дослідних робіт СумДУ, безпосередньо з науковим напрямом досліджень кафедри журналістики та філології у межах теми «Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи».

Для викладачів, учителів, науковців, аспірантів, докторантів, студентів та інших зацікавлених осіб.

3641 **Collection of scientific works** of the II All-Ukrainian scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists «Contemporary mass communication space: history, realities, prospects». Sumy : Sumy State University, 2023. – 114 p.

The collection includes scientific materials of young scientists, postgraduates and students, participants of the II All-Ukrainian scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists. The studies are related to the comprehensive program of research works of Sumy State University, directly with the scientific direction of research of the department of journalism and philology within the framework of the topic «Contemporary mass communication space: history, realities, prospects».

For lecturers, teachers, scientists, graduate students, doctoral students, students and other interested persons.

РЕДКОЛЕГІЯ: *Володимир Садівничий*, д-р наук із соц. комунік., голова; *Ірина Жиленко*, д-р філол. наук, заст. голови; *Тетяна Ковальова*, канд. наук із соц. комунік.; *Інна Сипченко*, канд. наук із соц. комунік.; *Ярослав Яненко*, д-р наук із соц. комунік.

EDITORS: *Volodymyr Sadivnychy*, D. Sc. (Social Communications), head; *Iryna Zhylenko*, D. Sc. (Philology), deputy head; *Tetiana Kovalova*, PhD (Social Communications); *Inna Sypchenko*, PhD (Social Communications); *Yaroslav Yanenko*, D. Sc. (Social Communications).

*Матеріали друкуються в авторській редакції.
The materials are printed in the author's editorial office.*

ІЗ ВДЯЧНІСТЮ ГЕРОЯМ:

**солдатам та офіцерам Збройних Сил України,
територіальної оборони та добровольчих формувань
за можливість в умовах війни
проводити навчальний процес та займатися наукою!**

**ВІРИМО В УКРАЇНУ!
БУДУЄМО ОСВІЧЕНУ УКРАЇНУ!**

ЕТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

*Діана Козлова,
магістрантка, Сумський державний університет*

Головною метою вивчення етичних принципів та стандартів, які ґрунтуються на європейських журналістських кодексах, є аналіз впливу етики на практику журналістики в Україні, розгляд викликів, з якими зіштовхуються українські журналісти в контексті свободи слова та безпеки. У роботі досліджено та вивчено основні засади журналістської етики, підґрунтя для виникнення та вплив на плин професії.

Ключові слова: журналістика, журналістська етика, етика, професіоналізм, мораль, адаптація.

ETHICS OF EUROPEAN JOURNALISM AND UKRAINIAN REALITIES

*Diana Kozlova,
master's student, Sumy State University*

The main method of cultivating ethical principles and standards, as they are based on European journalistic codes, analysis of ethics influencing the practice of journalism in Ukraine, looking at the cliches, with which Ukrainian journalism is protected in the context of freedom of speech and safety. The work investigated and studied the basic principles of journalistic ethics, the basis for the emergence and influence on the course of the profession.

Keywords: journalism, journalistic ethics, ethics, professionalism, morality, adaptation.

Журналістська етика – це набір принципів і стандартів, які встановлюються для журналістів з метою забезпечення об'єктивності, точності, справедливості та незалежності інформації, яку вони поширюють. Ці принципи допомагають зберігати довіру громадськості до журналістів і забезпечують їхню професійну відповідальність, тому вивчення етичних принципів журналістики і їх порівняння з українськими реаліями є своєчасним, у чому й полягає *актуальність* нашої розвідки.

Мета роботи: вивчення та аналіз основних принципів та цінностей, що становлять журналістську етику, огляд основних етичних норм, які повинні керувати професійною діяльністю журналістів, таких як правдивість, об'єктивність, незалежність, захист прав людини та інші.

Предмет дослідження: етичні принципи журналістської роботи та виклики у цифрову епоху, публікації та матеріали європейських та українських ЗМІ.

Базові засади журналістської етики можна простежити ще до створення сучасної журналістики. Фактично, першим систематичним трактатом про етику на письмовій основі на Заході є «Етика Нікомаха» або «Етика Аристотеля». Давньогрецький філософ Аристотель, відомий своїми дослідженнями в різних галузях, включаючи етику, мораль та політику, в «Етиці Нікомаха» аналізує поняття моралі та пропонує систему етичних принципів і цінностей. Оцінюючи в цілому етичну концепцію Аристотеля в розвитку етичної думки, вчені зазначають,

що він уперше зробив етику спеціальною теоретичною дисципліною, надавши їй образу досить суворої науки [1].

Незважаючи на підвищення значимості поняття журналістської етики, навколо неї досі існують суперечності та дискусії, тому вивчення продовжується. Серед сучасних дослідників журналістської етики – Ковід Карл (Kovach, Carl) та Розенталь Джеймс (Rosenstiel, Tom) – американські журналісти та автори, відомі своєю книгою «Елементи журналістської етики: Підстави для професійних дій». Ковід та Розенталь описують дев'ять основних принципів журналістики, які, на їхню думку, повинні бути в основі роботи журналістів. Ці принципи включають правдивість, першочерговий обов'язок служити громадськості, незалежність, моніторинг влади, обов'язок ставитися до публіки з повагою та т.д. Книга стала впливовим джерелом для журналістів, студентів, академічних дослідників та всіх зацікавлених осіб, які вивчають етичні аспекти журналістики. Вона пропонує чітке розуміння основних принципів та цінностей, які повинні керувати професійною роботою журналістів, та сприяє розвитку високих стандартів журналістської практики [3].

Одним із найвпливовіших теоретиків комунікації ХХ століття є Джеймс Кертис, який висунув концепцію «журналістської справедливості» (journalistic justice). У роботі «Комунікація як культура: Есеї про медіа та суспільство» (Communication as Culture: Essays on Media and Society) він підкреслював важливість забезпечення справедливого, рівного та представницького відображення різних груп та поглядів у засобах масової інформації. Кертис підтримував ідею, що журналісти мають визначати справедливість як важливу функцію праці та бути відповідальними перед громадськістю. Крім того, науковець підкреслював значення громадської довіри до журналістів: довіра громадськості є необхідною умовою для функціонування демократичного суспільства та розвитку засобів масової інформації як джерел інформації, яким довіряють [4].

Журналістика як професія включає різноманітні цілі, методи та призначення, що можуть породжувати конфлікти з етичними нормами. Варто знайти й причини, чому такі суперечки виникають: через конфлікти між правдою і привабливістю, між приватністю і громадським інтересом, між комерційними інтересами і журналістською незалежністю [5]. Конфлікти свідчать про складність та розмаїття сучасної журналістської етики. Вирішення цих суперечностей вимагає постійного діалогу, саморегуляції й розвитку етичних стандартів у галузі. Професійні організації журналістів, науковці та практикуючі фахівці продовжують працювати над розвитком та удосконаленням етичних принципів, щоб забезпечити якісне та відповідальне середовище для журналістики.

Нові технології та засоби масової комунікації змінили медіаландшафт і створили нові виклики для журналістів і медіаорганізацій, а також внесли свої корективи у наповненість ЗМІ. У наш час до медіапростору увійшли такі питання, як жорстоке поводження з тваринами, домашнє

насилля, екологія, права LGBT + меншин та багато іншого. Етика не лише ставить питання на кшталт «як жити правильно та добре?», а й шукає шляхи побудови доброго та справедливого суспільства, адже етика – це постійний процес розвитку і вдосконалення норм та принципів поведінки у суспільстві. Вона не є статичним або закінченим проектом, але складається з постійної рефлексії, критики та адаптації до змін у суспільстві та технологічному прогресі.

Етика включає в себе впровадження нових засад та стандартів. Саме тому журналіст концентрується на тому, щоб діяти як професіонал та балансувати в робочій течії, не зачепившись за скелі етики. Існує ряд етичних питань, що є особливо значущими у журналістській царині: Чи етично для журналістів використовувати незаконні методи для отримання інформації? Чи етично для журналістів відкривати свої джерела? Чи нормально вдиратися у приватне життя, аби знайти зачіпки, докази та розслідувати можливі правопорушення?

Професія журналіста створена для розслідування, знаходження правди та її висвітлення, але чи слід переступати деякі грані, які можуть нашкодити іншим у психоемоційному або навіть фізичному станах? Питання не можна вважати риторичним, адже є журналісти, котрі не просто люблять втручатися в особисте життя знаменитостей, а живуть у цьому жовтому просторі фейкових новин. Кожен фахівець обирає свій кар'єрний шлях, але маю великі сумніви, що, обравши сходи брудних сенсацій, можна дійти до «верхнього поверху» професіоналізму.

В Україні існує Кодекс етики українського журналіста, який встановлює норми та принципи професійної поведінки для журналістів у країні. Цей документ розроблений професійними журналістськими організаціями та орієнтований на забезпечення якості та етичності журналістської практики. Здійснення журналістської діяльності в демократичному суспільстві вимагає від журналістів дотримання етичних норм і високого ступеня усвідомлення суспільної відповідальності за певність та якість поширюваної інформації [5].

Кодекс етики українського журналіста визначає такі основні принципи:

1. **Правда та об'єктивність.** Журналісти зобов'язані поширювати правдиву інформацію та робити це об'єктивно, без впливу власних уподобань, інтересів або сторонніх впливів.
2. **Недоторканність особистості.** Журналісти повинні поважати право на приватність та гідність особи, уникати незаконного або недоречного втручання в особисте життя.
3. **Повага до громадськості.** Журналісти повинні відображати повагу до суспільства, його цінностей, культури та різноманітності, уникаючи дискримінації та сприяючи формуванню громадського довір'я.
4. **Недопустимість насильства та ненависті.** Журналісти мають уникати сприяння насильству, дискредитації та поширенню ненависті, а також бути відповідальними за наслідки своїх публікацій.

5. **Чесність та недопустимість корупції.** Журналісти повинні дотримуватися високих стандартів професійної чесності, відмовлятися від прийняття хабарів та інших форм корупції [7].

Метою Кодексу є забезпечення етичної та відповідальної практики журналістики в Україні та збереження довіри громадськості до журналістів та медіа.

Одним з основних документів, який регулює професійну етику журналістів у Європі, є «Етичний кодекс журналістів» (Code of Ethics for Journalists), розроблений Міжнародною федерацією журналістів (International Federation of Journalists – IFJ). Цей кодекс надає загальні принципи та стандарти, яких варто дотримуватися при виконанні професійної діяльності журналістами в Європі. До основних принципів, які містяться у документі, належать:

- правдивість і точність інформації;
- незалежність та об'єктивність;
- повага до прав людини;
- захист приватності;
- відмова від дискримінації та насильства;
- захист журналістів тощо [6].

Європейські та українські зміни у сфері журналістської етики мають свої особливості, які залежать від великої кількості факторів.

Зробивши аналіз зарубіжних та вітчизняних видань, можна знайти ряд відмінностей між системами етичного дотримання. Як в Європі, так і в Україні, журналістські організації виконують важливу роль у формуванні та захисті етичних стандартів. У Європі існують такі організації, як Міжнародна федерація журналістів (IFJ) та Європейська журналістська федерація (EFJ), які сприяють розвитку професійних стандартів та етики. Україна також має свої професійні організації, зокрема Національну спілку журналістів України (НСЖУ) та Українську асоціацію журналістів (УАЖ), які активно працюють над підвищенням етичних стандартів.

Незважаючи на різницю в контексті та особливостях, існують загальні принципи, які визнаються як в Європі, так і в Україні: правда, об'єктивність, повага до особистості та громадськості. Обидві сторони продовжують працювати над розвитком етичних стандартів, щоб адаптуватися до сучасних викликів і підтримувати високі стандарти журналістики.

Журналісти мають свої права та обов'язки, і дотримання етичних норм є основою їхнього професіоналізму. Для журналістів важливо бути об'єктивними, незалежними і дотримуватись високих етичних стандартів. Донесення правдивої інформації є одним з головних завдань журналістів. Їхня роль полягає у передачі фактів та подій таким чином, щоб громадськість мала можливість усвідомлено формувати свою думку. Це вимагає перевірки фактів, дотримання балансу, різноманітності джерел та забезпечення прозорості.

Мінімізація шкоди є ще одним не менш важливим аспектом етики в журналістиці. Фахівці повинні усвідомлювати потенційні наслідки своїх публікацій і уникати непотрібного поширення недостовірної інформації, спекуляцій або некоректного викладу фактів, які можуть завдати шкоди особам, групам або суспільству в цілому. Загалом етика в журналістиці є фундаментальним принципом професії. Вона сприяє довірі громадськості до журналістів і їхньої роботи, а також визначає відповідальність журналістів перед суспільством.

З досвіду роботи у новинному каналі скажу, що неодноразово зіштовхувалась з журналістською непрофесійністю, яка несла за собою оману суспільства через неправдиві заяви, перекручування фактів та створення фейкових новин задля підвищення рейтингу своїх інформаційних сторінок. Ще частіше спостерігаю, як журналісти користуються нагодою написати жовтий заголовок з ім'ям відомої людини з метою отримання власної популярності або наклепу на ту чи іншу відому людину. Плітки, таємні розслідування приватного життя та нищпорення у «брудній білизні» кожен раз залишає невеличку пляму на репутації журналіста, яка згодом може поглинути його повністю.

Таким чином, журналістові варто пам'ятати про «чистоту» своїх матеріалів, адже саме вона визначає його шлях до професіоналізму у сфері ЗМІ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Становлення етичної науки в період античності [Електронний ресурс]. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/11154/>
2. Стівен Вард. Global Journalism Ethics / ВардСтівен// McGillQueen's Press. MQUP, 2010.
3. Kovach, B. and Rosenstiel, T. (2001). The Elements of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect. New York: Three Rivers Press of Random House.
4. Joseph A. Kim. Review Essay of James W. Carey's Communication as Culture: Essays on Media and Society. P. 127–136. URL : <http://surl.li/jgbep>
5. Професійна етика журналіста. Зasadничі принципи [Електронний ресурс]. URL : <http://mediaunion.eu/ua/journalism-ethics/>
6. SPJ Code of Ethics [Електронний ресурс]. URL : <https://www.spj.org/ethicscode.asp>
7. Кодекс етики українського журналіста [Електронний ресурс]. URL : <https://www.cje.org.ua/ua/code>